

ACC. N:R M. 12025: /,

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

På den lättare jorden var växtföljden i allmänhet: råg, potatis, vårsäd, träda. Efter skörden av vårsäden släpptes kreaturen på "avraden". Våren och sommaren betades trädan av fåren. Sedan bereddes jorden för sådd av vinterråg. Veteodling förekom ej.

På den bättre jorden började man på 80:talet införa vallodling (rödklöver, timotej). Så vitt jag kan erinra mig, var växtföljden: råg, potatis, vårsäd, vall. Ofta fick vallen ligga i två år med två årsskördar tagna och en skörd vid midsommartid det tredje året, varefter jorden bereddes för höstråg. På de bästa jordstycken i närheten av gården odlades ~~odlades~~ jämte potatis även foderrotfrukter (fodermorötter, foderbetor) samt något år lin. Linodling förekom inte ~~var~~ varje år, utan med vissa års mellanrum i mån av behov. Sockerbetsodling förekom ej.

På ett område synnerligen lätt och mager sandjord odlades potatis och därefter vårråg eller någon gång spergel (på bygdens språk kallad "pjyska"), varefter jorden låg i träda ~~ett~~ ett eller två år. Odlingen av spergel upphörde sedan vallodlingen kommit i gång, dels emedan växten var svår att torka, dels emedan den ansågs utsuga den redan förut magra jorden.

Grönsaksodling förekom endast i mindre skala till husbehov och var förlagd till trädgården.

Kärrodlingar förekommo på flere ställen i skogsmarken. Det var huvudsakligen alkärr med fet dyjord, som utdikats och odlats. Växtföljden var där ganska oregelbunden. Vanligen havre eller blandsäd, följd av fabrikspotatis eller foderrotfrukter ("Bofällor"). Någon gång passades höstråg in i växtföljden efter

Luf.
89

ACC. N:R M. 12025:2.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ettträdesår, om jorden inte var allt för sidlänt.
Svedjebruk förekom i skogarna ända in i början av 1890:talet. Sedan ett skogsområde kalhuggits och den bästa veden upplagts till famnved, den sekunda hemforslats till hushållsbränsle, brändes det kvarliggande riset. Antingen "drabrändes" eller "breuebrändes". I regel togs på svedjan endast två grödor: första året potatis, andra året råg. Marken var så stembunden, att dragare inte kunde användas. Endast handredskap, hacka och krattn användes. Vid potatissättning "remmades" först, d.v.s. ränder hackades upp med en $1\frac{1}{2}$ alns mellanrum. I dessa ränder lades sättpotatisen och jorden hackades över från båda sidor till en vall. Var svedjan så stembunden, att potatisen inte kunde sättas i ordentliga rader, sattes den i kupor ("kybor") mellan stenarna. Jorden luckrades, och tre potatis lades ner i trekant. Sedan hackades jorden över till en hög eller kupa. Om ogräset allt för mycket frodades under sommaren, tycktes det bort för hand. Någon hackrensning förekom inte. Vid upptagningen användes bredbladiga s.k. "sveuehackor". Karlarna skötte hackningen, kvinnor och barn plockningen, som underlättades av att knölarna vanligen hängde kvar i rottrådarna till blasten. Man kunde fatta de upphackade stånden vid blasten och lösgöra potatisen genom att knacka ståndet mot "skäppekörens" kant. Halva skörden tillföll markägaren såsom arrende för svedjelandet och potatisen samlades i två lika stora högar. Skörden var vanligen mycket god. En gul och en ljus röd sort odlades (namnen obekanta). Potatisen var fullkomligt fri från "skabb" och vidhängande jord, på de höglänta svedjorna fast och mjölig och mycket eftersökt som matpotatis. "Di ä som äggablommor", hette det.

2

ACC. N:R M. 12025:3.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Omedelbart efter potatisskörden såddes höstråg, som myllades ner med hacka och kratta. En stor del av utsädet föll, om inte på hälleberget, så dock på svedjelandet landets otaliga stenar, och det var ett drygt arbete att efter sådden sopa dessa. Svedjan var som sagt stenrik, och rågen kunde endast delvis, stundom inte alls, skördas med lie. Den urgamla skäran ("segeln") kom då till användning. Både skärning och bindning sköttes då av en person, och kärvarna blevo lika "jämna i roden", som om de mejeats av en modern skördemaskin. Men handterandet av skäran krävde vana. Den ovane brukade till en början skaffa sig fula skärsår i vänstra handen. Rågen sattes upp i "haltrava" med tio "neger" i varje. Vid regnig väderlek krakades, vilket kallades att "klåriva". Travarna delades lika mellan ägaren och brukaren.

3